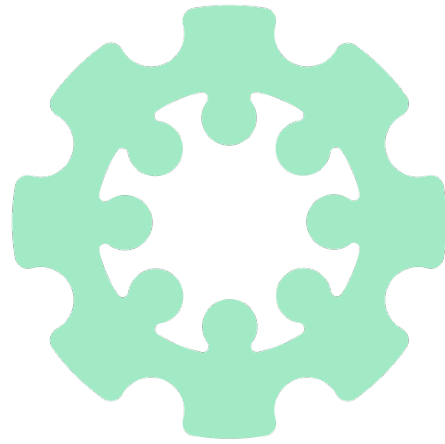

Η ΨΗΦΙΑΚΗ ΔΡΑΣΗ ΣΤΑ ΑΝΩΤΑΤΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΩΣ ΚΑΤΑΛΥΤΗΣ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ

HEIDI

**Οδηγός ΑΕΙ για την
αποτελεσματική υιοθέτηση της
ανωφερούς (bottom-up)
Ψηφιακής Δράσης στις Πρακτικές
της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης**

Συγκεφαλαιωτική έκθεση

Με συγχρηματοδότηση από το
πρόγραμμα «Erasmus+»
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Το έργο αυτό χρηματοδοτείται από το πρόγραμμα ERASMUS+ της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο πλαίσιο της συμφωνίας επιχορήγησης με αριθ. 2020-1-UK01-KA226-HE-094667.

Εισαγωγή

Ένα από τα αρχικά ευρήματα του έργου HEIDI ήταν η έλλειψη γνώσης σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο οι πολίτες και οι κοινοτικές ομάδες μπορούν να διαμορφώσουν την Ψηφιακή Δράση (DA) σε συνεργασία με τα ΑΕΙ (Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα) ή πώς τα τελευταία μπορούν να υποστηρίξουν τα ενδιαφερόμενα μέρη σε ψηφιακές δράσεις. Μέσα από μια σειρά συζητήσεων στρογγυλής τραπέζης και άλλων δραστηριοτήτων, οι εταίροι του HEIDI χαρτογράφησαν τα χαρακτηριστικά των διαφόρων ενδιαφερόμενων ομάδων, το πώς αυτές αντιλαμβάνονται τον αντίκτυπο της Ψηφιακής Δράσης καθώς και τις ανάγκες και τις απαιτήσεις τους. Η παρούσα έκθεση παρουσιάζει αυτά τα ευρήματα.

Υπάρχουν τρεις συνιστώσες στη ΨΔ:

- Η επιστήμη των Πολιτών, στην οποία οι πολίτες συμμετέχουν στις επιστήμες ως συλλέκτες ή αναλυτές δεδομένων, χρηματοδότες ή παρατηρητές
- Το κίνημα των δημιουργών (maker movement), στο οποίο ένας αυξανόμενος αριθμός ανθρώπων συμμετέχει στη συνεργατική δημιουργία αντικειμένων και νέων προϊόντων
- Τα hackathons, σε αυτή την περίπτωση πολίτες που μετατρέπονται σε χάκερς, στα οποία οργανωμένες ομάδες ανθρώπων χρησιμοποιούν την τεχνολογία των πληροφοριών για να αντιμετωπίσουν κάποιο πρόβλημα των πολιτών ή να δημιουργήσουν μια βάση δεδομένων

Όλες αυτές οι μορφές ΨΔ περιλαμβάνουν τη συμμετοχή του κοινού σε δραστηριότητες που μπορούν να διεξαχθούν σε συνεργασία με τα ΑΕΙ.

Το σκεπτικό και η προσέγγισή μας

Στην αρχή του έργου HEIDI, πραγματοποιήσαμε μια σειρά από συζητήσεις στρογγυλής τραπέζης με φοιτητές και προσωπικό διάφορων ειδικοτήτων των ΑΕΙ για να συζητήσουμε τις προκλήσεις και τα εμπόδια στην ΨΔ. Θεωρήσαμε ότι υπάρχουν ελλείψεις όσον αφορά τον ψηφιακό γραμματισμό, την πρόσβαση στην τεχνολογία, τη θεσμική υποστήριξη, επικοινωνία και συνεργασία, ιδίως μεταξύ διαφορετικών επιπέδων προσωπικού όπως, για παράδειγμα, μεταξύ των ερευνητών και το επαγγελματικό και υποστηρικτικό προσωπικό. Άλλες προκλήσεις περιλαμβάνουν τις ψηφιακές ανισότητες και τα γλωσσικά εμπόδια.

Σημειώσαμε αυτούς τους τομείς που παρουσιάζουν ελλείψεις, οι οποίοι ενέπνευσαν τη δημιουργία του μεθοδολογικού μας πλαισίου για περαιτέρω έρευνες σχετικά με την ΨΔ, συμπεριλαμβανομένης της ΨΔ από κοινοτικές και εθελοντικές ομάδες, αν και αυτοί οι ενδιαφερόμενοι φορείς παρουσιάζουν συχνά διαφορετικές ανάγκες, απαιτήσεις και προκλήσεις για το προσωπικό και τους σπουδαστές των ΑΕΙ. Οι ανάγκες και οι απαιτήσεις των ενδιαφερόμενων μερών μπορεί επίσης να διαφέρουν σε διάφορα στάδια της ΨΔ (π.χ. διαφήμιση, οργάνωση ή διεξαγωγή της εκδήλωσης) ή ανάλογα με τον ρόλο τους σε αυτήν (π.χ. συμμετοχή έναντι διοργάνωσης).

Αυτό το Πνευματικό Αποτέλεσμα (IO5) υιοθετεί μια ολιστική προσέγγιση στη διερεύνηση των αναγκών και προϋποθέσεων για μια επιτυχή ΨΔ καθοδηγούμενη από κοινοτικές ομάδες και στοχεύει στην αντιμετώπιση κοινωνικών αναγκών. Στη συνέχεια, το IO5 επιδιώκει να επικαιροποιήσει τις γνώσεις των ΑΕΙ και να ενισχύει την ικανότητά τους να συνεργάζονται με τις κοινότητες παρέχοντας εισηγήσεις όσον αφορά την ενημέρωση του ψηφιακού μετασχηματισμού προς αυτή την κατεύθυνση. Σε αυτό το παραδοτέο, παρέχουμε μια λεπτομερή και πολυδιάστατη ανάλυση των βασικών χαρακτηριστικών εκείνων που συμμετέχουν στην ΨΔ μέσω έξι διαφορετικών personas (προσωπικοτήτων) και παρουσιάζουμε περαιτέρω τα ευρήματά μας σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο τα διάφορα ενδιαφερόμενα μέρη αντιλαμβάνονται τις επιπτώσεις της ΨΔ και τις μεγάλες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν καθώς και το είδος της υποστήριξης που χρειάζονται κυρίως από τα ΑΕΙ αλλά και από άλλους φορείς.

Τέλος, παρέχουμε έναν κατάλογο βασικών εισηγήσεων για τα ΑΕΙ, οι οποίες μπορούν να αξιοποιηθούν για την αποτελεσματικότερη υιοθέτηση των πρακτικών της ανωφερούς ΨΔ.

Μεθοδολογία

Για να διερευνηθούν οι ανάγκες, οι απαιτήσεις και οι προκλήσεις της ΨΔ για διαφορετικούς ενδιαφερόμενους καθώς και η αντίληψή τους για τον αντίκτυπό της, στα τέλη του 2022 τρεις εταίροι της HEIDI (UCL, UP και UM) πραγματοποίησαν τρεις δραστηριότητες στρογγυλής τραπέζης. Κάθε εταίρος διοργάνωσε:

- Μία στρογγυλή τράπεζα για το προσωπικό των ΑΕΙ ·
- Μια συζήτηση στρογγυλής τραπέζης με εθελοντικές ομάδες ·
- Μια συζήτηση στρογγυλής τραπέζης με κοινοτικές ομάδες.

Ως εκ τούτου, πραγματοποιήσαμε συνολικά 9 εκδηλώσεις στρογγυλής τραπέζης, στις οποίες εγγράφηκαν συνολικά 145 άτομα. Κάθε εταίρος ακολούθησε ένα συνεκτικό μεθοδολογικό πρωτόκολλο για τη συλλογή και ανάλυση δεδομένων, το οποίο και χρησιμοποιήσαμε για την περαιτέρω ανάπτυξη ενός συνόλου εισηγήσεων. Το μεθοδολογικό μας πλαίσιο αποτελείται από:

- Ερωτηματολόγια πριν και μετά το πέρας των εκδηλώσεων, προσαρμοσμένα στις διάφορες ομάδες ενδιαφερομένων.
- Ένα σύνολο τυπικών ημερήσιων διατάξεων για τις συζητήσεις που γίνονταν, με προτροπές και ερωτήσεις.
- Ένα ξεχωριστό Padlet για κάθε συζήτηση στρογγυλής τραπέζης (ένας ιστότοπος στον οποίο οι συμμετέχοντες μπορούσαν να γράψουν τις σκέψεις τους υπό τη μορφή σημειώσεων τύπου Post-It κάτω από συγκεκριμένους τίτλους).

Τα ερωτηματολόγια αφορούσαν το υπόβαθρο των συμμετεχόντων, την προηγούμενή τους εμπειρία σε ΨΔ, τις ψηφιακές τους δεξιότητες, την έλλειψη εμπειρίας ή ευκαιριών συμμετοχής σε ψηφιακές δράσεις και τη συγκατάθεσή τους να χρησιμοποιηθούν οι απαντήσεις τους στην έρευνά μας. Προσελκύσαμε τους συμμετέχοντες σε αυτές τις συζητήσεις στρογγυλής τραπέζης μέσω διαφημίσεων στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, χρησιμοποιώντας λίστες αλληλογραφίας και αποστέλλοντας επίσης στοχευμένες προσκλήσεις προς μέλη και των τριών ομάδων που γνωρίζαμε ότι δραστηριοποιούνταν σε κάποια μορφή ΨΔ. Καθ' όλη τη διάρκεια του 2022, είχαμε

διοργανώσει διαδικτυακά επιμορφωτικά σεμινάρια και ομιλίες αναφορικά με την ΨΔ, πολλά από τα οποία στόχευαν σε εθελοντικές και κοινοτικές ομάδες και ενθαρρύνουμε τους συμμετέχοντες να παρακολουθήσουν όλες τις εκδηλώσεις του HEIDI.

Για να διευρύνουμε την επίγνωση του κοινού για την ΨΔ και να διερευνήσουμε λεπτομερέστερα τους θεσμικούς φραγμούς, πραγματοποιήσαμε πρόσθετα διαδικτυακά σεμινάρια και εκδηλώσεις στο UCL, όπως το διαδικτυακό επιμορφωτικό σεμινάριο «Οι Δεξιότητες Κοινοτικών και Εθελοντικών οργανώσεων για Ψηφιακή Δράση», το διαδικτυακό σεμινάριο «Η ηθική των ΑΕΙ για Ψηφιακή Δράση κατά τη διάρκεια της πανδημίας του COVID-19» και το διαδικτυακό σεμινάριο «Επιστήμη των πολιτών σε ευάλωτα περιβάλλοντα και με περιθωριοποιημένες κοινότητες».

Συζητήσεις στρογγυλής τραπέζης

Ξεκινήσαμε κάθε συζήτηση στρογγυλής τραπέζης κάνοντας εισαγωγή και ζητώντας από τους συμμετέχοντες να μας ενημερώσουν για την προηγούμενη τους εμπειρία σε ΨΔ ενώ, στη συνέχεια, παρουσιάσαμε το έργο HEIDI. Έπειτα, οι συμμετέχοντες συζήτησαν τις πιθανές επιπτώσεις της ΨΔ, τις προκλήσεις που αυτή εμπεριέχει και τις ψηφιακές δεξιότητες που απαιτούνται για συμμετοχή σε ΨΔ καθώς και τις ευρύτερες ανάγκες και προϋποθέσεις που αυτές συνεπάγονται. Ρωτήσαμε τις κοινότητες και τις εθελοντικές ομάδες να μας μιλήσουν πιο συγκεκριμένα όσον αφορά την υποστήριξη που χρειάζονται τα άτομα και οι ομάδες. Ζητήσαμε από τους συμμετέχοντες των ΑΕΙ τη θεσμική τους υποστήριξη, διαχωρίζοντας τις ανάγκες των διοργανωτών και των συμμετεχόντων. Στο τέλος κάθε συζήτησης στρογγυλής τραπέζης, ευχαριστήσαμε όλους τους συμμετέχοντες και τους δώσαμε μια περίληψη των επόμενων βημάτων του έργου HEIDI. Τα ερωτηματολόγια που δόθηκαν μετά το πέρας της εκδήλωσης περιείχαν ερωτήσεις που ζητούσαν από τους συμμετέχοντες να δηλώσουν αν η εκδήλωση ανταποκρίθηκε στις προσδοκίες τους και να κάνουν περισσότερες αναφορές σχετικά με τις εμπειρίες τους στη ΨΔ και την πιθανότητα συμμετοχής τους σε αυτή στο μέλλον.

Βινιέτες

Στο πλαίσιο της παρουσίασης των ευρημάτων μας από τα ερωτηματολόγια και τις συζητήσεις στοργυλλής τραπέζης, το UCL δημιούργησε έξι «περσόνες» φανταστικών ατόμων, δύο από κάθε μία από τις τρεις ομάδες ενδιαφερομένων, για να χρησιμοποιηθούν ως έμπνευση και ως εργαλεία σχεδιασμού για επιτυχημένες μελλοντικές ΨΔ. Οι βινιέτες περιγράφουν τις προσωπικότητες, το υπόβαθρο και το εύρος των ενδιαφερόντων που εντοπίσαμε στα ευρήματά μας από το ΙΟ5.

Σημαντικά ευρήματα

Οι συμμετέχοντες στις συζητήσεις στοργυλλής τράπεζης αποκόμισαν πολλές διαφορετικές εμπειρίες σε σχέση με την ΨΔ – που αφορούσε κυρίως τη συμμετοχή τους σε σύντομες συνεδρίες και συνήθως μόνο για ένα μέρος της διαδικασίας. Όσοι δεν είχαν εμπειρία σε ΨΔ, το απέδωσαν στην έλλειψη χρόνου ή δεξιοτήτων. Οι περισσότεροι ήταν τουλάχιστον κάτοχοι ενός προπτυχιακού τίτλου. Τα κοινά τους κίνητρα περιλάμβαναν:

- Αντιμέτωπιση ενός τοπικού ζητήματος
- Άσκηση πολιτικής επιρροής
- Υποστήριξη ενός σκοπού
- Διεύρυνση της συμμετοχικότητας
- Αναβάθμιση των δεξιοτήτων ομοτίμων
- Βελτίωση της κατανόησης του κοινού για το τι μπορεί να επιτευχθεί μέσω ανωφερών πρωτοβουλιών με τη βοήθεια της τεχνολογίας
- (Σπανιότερα) Να μάθουν για ένα θέμα

Κοινές προκλήσεις

- Έλλειψη δεξιοτήτων, χρόνου ή πρόσβασης (π.χ. μη πρόσβαση σε εξοπλισμό)
- Έλλειψη υποστήριξης από τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ή άλλο φορέα (για παράδειγμα, η μη παροχή πληροφοριών)
- Επικοινωνία - π.χ. ασαφείς οδηγίες, ασαφής γλώσσα, γλωσσικά εμπόδια και έλλειψη ψηφιακών δεξιοτήτων επικοινωνίας ή ζωτικών πτυχών της επικοινωνίας (όπως η γλώσσα του σώματος) που χάνονται μέσω της ψηφιακής επικοινωνίας

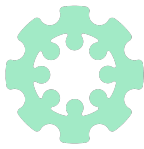
Οι ομάδες που έλαβαν μέρος στις συζητήσεις στρογγυλής τραπέζης ρωτήθηκαν ποιες συγκεκριμένες δράσεις θα μπορούσαν να αναλάβουν τα ΑΕΙ, προτείνοντας μεταξύ άλλων:

- Την ενεργό υποστήριξη από τα ΑΕΙ σε ΨΔ και την χρηματοδότησή τους ως ερευνητικά μοντέλα
- Αξιοποίηση θέσεων για πρακτική άσκηση με στόχο τη βελτίωση δεξιοτήτων (π.χ. οι φοιτητές των ΑΕΙ θα μπορούσαν να κάνουν πρακτική άσκηση εντός των κοινοτικών ομάδων ή μέλη των τελευταίων στα ΑΕΙ)
- Η παρουσία εκπαιδευμένων διαμεσολαβητών σε ομάδες της κοινότητας
- Πρόσβαση του κοινού σε εκπαιδευτικούς πόρους, ευκαιρίες καλλιέργειας δεξιοτήτων και τον αποτελεσματικό σχεδιασμό
- Συνεχής (όχι εφάπαξ) χρηματοδότηση και επικοινωνία
- Ενίσχυση της προβολής της ΨΔ και της συνεργασίας μεταξύ ΨΔ και ΑΕΙ
- Στοχευμένη χρηματοδότηση των ΨΔ, συμπεριλαμβανομένης της αναβάθμισής τους σε αμειβόμενες θέσεις εργασίας εντός των ΑΕΙ

Οι προτάσεις μας

Τα ευρήματά μας παρέχουν τη βάση για την ανάπτυξη των βασικών μας προτάσεων προς τα ΑΕΙ, ώστε αυτά να υιοθετήσουν αποτελεσματικότερα την ανωφερή ΨΔ, με στόχο την προώθηση κοινωνικών αλλαγών. Οι προτάσεις μας παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τις ανάγκες και τις απαιτήσεις ενός ετερογενούς και ποικιλόμορφου συνόλου ενδιαφερόμενων μερών ενώ στοχεύουν στην αντιμετώπιση τυχόν κοινών προκλήσεων και εμποδίων, εξετάζοντας επίσης τις ευκαιρίες που είναι σημαντικό να έχουν κατά τη συμμετοχή τους σε ψηφιακές δράσεις. Οι προτάσεις μας περιλαμβάνουν:

- Ενίσχυση της προβολής της ΨΔ και του αντίκτυπού τους για το κοινό όφελος
- Προβληματισμός και κοινοποίηση των διδαγμάτων που αντλούνται από την ΨΔ σε διαφορετικά πλαίσια
- Κατάρτιση και αναβάθμιση των δεξιοτήτων των συμμετεχόντων σε ψηφιακές δράσεις τόσο εντός όσο και εκτός των ΑΕΙ
- Δημιουργία δικτύου ενδιαφερομένων συμμετεχόντων σε ΨΔ και ύπαρξη ενός κεντρικού γραφείου στα ΑΕΙ που θα είναι υπεύθυνο για την παροχή υποστήριξης σε ψηφιακές δράσεις
- Ευέλικτη θεσμική και κυβερνητική χρηματοδότηση ΨΔ από κάτω προς τα πάνω

HEIDI

Η ψηφιακή δράση στα ΑΕΙ ως καταλύτης για την κοινωνική αλλαγή στην κρίση του COVID-19

- Ειδική στήριξη και κατάρτιση του προσωπικού των ΑΕΙ, στην οποία θα συμπεριλαμβάνονται επίσης οι κανόνες ηθικής και δεοντολογίας
- Αναγνώριση του προσωπικού των ΑΕΙ και των φοιτητών που οργανώνουν ΨΔ ή που συμμετέχουν σε αυτές.